

Reykjavík, 7. maí 2010

Alþingi
Félags- og tryggingamálanefnd
150 Reykjavík

Varðar: Frumvarp til laga um greiðsluaðlögun einstaklinga, 560. mál.

SFF hafa fengið til umsagnar ofangreint frumvarp ásamt frumvarpi til laga um breytingu á lögum um tímabunda greiðsluaðlögun fasteignaveðkrafna á íbúðarhúsnæði (561. mál). Umsógn þessi varðar fyrst og fremst fyrrnefnda frumvarpið, 560. mál, en þó verður ekki hjá því komist að nefna síðarnefnda frumvarpið á stöku stað.

SFF eru fylgjandi lögfestingu frumvarpsins. Í frumvarpinu er lögð til sú grundvallarbreyting að löginn taki bæði til veð- og sammingskrafna. SFF eru fylgjandi þeirri tillögu í ljósi þess mikla skuldavanda sem nú steðjar að íslenskum heimilum. Við lögfestingu laga nr. 50/2009, um tímabunda greiðsluaðlögun fasteignaveðkrafna, og greiðsluaðlögunarkafla gjaldþrotaskiptalaga (X. kafla a laga um gjaldþrotaskipti o.fl., nr. 21/1991) var megin röksemdin fyrir lögfestingu sérstakra laga um greiðsluaðlögun fasteignaveðkrafna að sérstök sjónarmið giltu um um veðkröfur og því væri rétt að fjalla um þær í sérstökum lögum. Staðreyndin er hins vegar því miður sú, að lausn fæst ekki á vanda langflestra skuldara nema til komi breytingar á báðum tegundum krafna. Verði frumvarp þetta óbreytt að lögum munu löginn taka til veðkrafna auk sammingskrafna og fá SFF þá ekki séð rök fyrir því að viðhalda sérstökum lögum um tímabundna greiðsluaðlögun fasteignaveðkrafna

Nokkuð skortir á að í frumvarpinu sé gerð grein fyrir réttaráhrifum greiðsluaðlögunar á því tímabili sem henni er ætlað að standa. Spurningar sem vakna eru t.d. um hvort stofna má til nýrra skulda, selja eða kaupa eignir o.s.frv. Mikilvægt er að lögfesta takmarkanir á ráðstöfunum skuldara sem kippt geta grundvelli undan greiðsluaðlögun. **Lagt er til að lögfest verði ákvæði sambærileg ákvæðum IV. kafla laga um gjaldþrotaskipti um réttaráhrif greiðslustöðvunar.** Sérstaklega er brýnt að lögfest verði ákvæði sem mælir fyrir um að meðan á greiðsluaðlögun stendur verði skuldaranum óheimilt að ráðstafa eignum sínum eða réttindum og stofna til skuldbindinga á hendur sér.

Hér á eftir koma athugasemdir við einstök atriði frumvarpsins.

Í frumvarpinu eru skilgreiningar á veð- og sammingskröfum í samræmi við 28. gr. laga um gjaldþrotaskipti, nr. 21/1991. Samkvæmt því teljast kröfur sem tryggðar eru með veði í eign þriðja manns (lánsveð) sammingskröfur. Í frumvarpi til brt. á lögum um tímabunda greiðsluaðlögun fasteignaveðkrafna er hins vegar gert ráð fyrir að um lánsveðskröfur fari sem veðkröfur. Samkvæmt þessu verður niðurstaðan að það verður skuldurum hagfelldara að fara í greiðsluaðlögun einstaklinga, heldur en að fara í tímabundna greiðsluaðlögun fasteignaveðkrafna, þar sem á grunni fyrri laganna eru líkur á að lánsveðskröfur verði felldar niður að hluta eða öllu leyti, sem er ekki mögulegt samkvæmt lögum um tímabundna greiðsluaðlögun fasteignaveðkrafna. Að mati SFF er nauðsynlegt að **samræma meðferð krafna með veði í eign þriðja manns.**

Um 2. gr.

Í athugasemdum við greinina segir að hafna beri umsókn um greiðsluaðlögun ef greiðslugeta sé til staðar enda þótt eiginfjárstaða viðkomandi sé neikvæð. Að mati samtakna er mikilvægt að í löginn komi frekari

leiðbeiningar um hvenær skuli hafna eða samþykkja greiðsluaðlögun. Mikilvægt er að setja viðmið um hversu lág greiðslugeta má vera til að umsókn sé hafnað eða hún heimiluð. Sem dæmi má nefna að efast má um að greiðsluaðlögun með 100% niðurfellingu samrýmist anda frumvarpsins enda engin aðlögun fólgin í slíkri aðgerð. Að minnsta kosti ætti að gera auknar kröfur til rökstuðnings umsjónarmanns fyrir tillögugerð af því tagi, m.a með hliðsjón af því hvort um tímabundinn eða varanlegan tekjumissi er að ræða. Velta má fyrir sér hvort ekki ætti að vera mælt fyrir um í lögunum að 100% niðurfelling skulda skuli túlka þröngt og komi ekki til greina nema sérstaklega standi á, svo sem ef tekjuöflunarmöguleikar hafa skerst varanlega t.d. vegna heilsubrestrs.

Eðlilegt að setja inn í ákvæðið skilyrði um að einstaklingar leggi fram yfirsýningu um að allra leiða hafi verið leitað hjá kröfuhöfum til að leysa úr greiðsluferðaleikum áður en umsókn er lögð inn sbr. skilyrði laga nr. 50/2009.

Í ákvæðinu er opnað á að aðilar í atvinnurekstri geti sótt um greiðsluaðlögun ef skuldir sem stafa af atvinnurekstrinum eru aðeins lítill hluti af heildarskuldum. Mikilvægt er að hafa í huga að sjálfstæðir atvinnurekendur geta stýrt tekjum sínum og þannig dregið úr þeim á ákveðnu tímabili. Því er mikilvægt að einhverjar takmarkanir komi fram um lágmarkstekjur þessara aðila. Gera verður kröfu til þess að aðilar sem eru í þessari stöðu áætli sér að lágmarki tekjur samkvæmt viðmiðum skattýfirvalda.

Um 4., 5. og 6. gr

SFF telja það mjög til bóta að umsókn um greiðsluaðlögun skuli lögð fram hjá miðlægum aðila, umboðsmanni skulara, og að skuldari eigi rétt á endurgjaldslausri aðstoð þar við að semja umsókn. Gera má ráð fyrir að hjá embættinu safnist upp þekking á málaflokknum sem muni nýtast skuldurum vel í þessu ferli. Upp kemur sú spurning hvort að skuldarar geti leitað annað eftir aðstoð við gerð umsóknar eins og tíðkast í dag. Þegar umsóknir eru útbúnar annars staðar eru þær misvel unnar og hafa slæleg vinnubrögð aðila sem gefa sig út fyrir ráðgjöf til skuldara á þessu sviði leitt til þess og skuldurum hefur verið hafnað um heimild til að leita greiðsluaðlögunar. Því er lagt til að mælt verði fyrir um að umboðsmaður skuldara geti vísað umsókn frá sem ekki uppfyllir skilyrði laganna.

Um 7. gr.

Lagt er til að bætt verði við nýjum lið sem er í gildandi lögum: að til skulda hafi verið stofnað á þeim tíma er skuldari var greinilega ófær um að standa við skuldbindingar sínar.

Um 11.gr.

Lagt er til að mælt verði fyrir um að umsjónarmaður sendi kröfuhöfum afrit af umsókn/beiðni og greiðsluáætlun skuldara samhliða afriti af innköllun í Lögbirtingablaði eins og gert hefur verið til þessa. Kröfuhafar verða að geta metið forsendur í máli aðila með sama hætti og umsjónarmaður gerir til að geta tekið afstöðu til endanlegs frumvarps sem lagt er til grundvallar. Það er óeðlilegt að kröfuhöfum sé ætlað að taka afstöðu út frá frumvarpi umsjónarmanns einu sér þar sem einsýnt er að hann er ekki hlutlaus og má ætla að kröfuhafar kalli alltaf eftir fundi með umsjónarmanni og skuldara til að fá nánari upplýsingar verði ekki mælt fyrir um það í lögunum. Að öðrum kosti er mikið ójafnvægi á milli samningsaðila á þessu stigi og reynslan hefur sýnt að í frumgögnum, svo sem umsóknum/beiðnum og greiðsluáætlunum, koma fram upplýsingar sem bæði umsjónarmenn og héraðsdómarar hafa ekki litið sérstaklega til en hafa skipt sköpum fyrir kröfuhafa til að taka afstöðu til mála, enda er þetta samningur á milli aðila en ekki einhliða ákvörðun skuldara með aðstoð umsjónarmanns.

Um 12. gr.

Samkvæmt greininni eru kröfuhöfum óheimilar ýmsar ráðstafanir sem varða skuldarann sbr. töluliði a-f á meðan leitað er greiðsluaðlögunar og gildir þetta einnig um þann tíma sem umsókn skuldara er til meðferðar hjá umboðsmanni. Mæla þarf fyrir um að gera eigi kröfuhöfum viðvart á þessu stigi með einhverjum hætti að skuldari sé í meðferð hjá umboðsmanni skuldara, því annars skapast ósamræmi á milli þess sem heimilt er að gera og þess sem er óheimilt samkvæmt ákvæðinu.

Bæta þarf inn inn ákvæði um það sem kröfuhöfum sé heimilt að grípa til eðlilegra ráðstafana á þessu tímabili svo skuldari geti ekki skuldbetta sig enn frekar, svo sem að loka fyrir aðgang að yfirdrætti og innkalla greiðslukort.

Um 17. gr.

Inn í ákvæðið vantar skýringu á því hvernig tilkynningu um niðurfellingu mála til kröfuhafa sé háttað. Nauðsynlegt er að setja það skýrt fram hvernig kröfuhafar eru upplýstir um lyktil mála.

Um 18. gr.

Nauðsynlegt er að sett séu fram samræmd og raunhæf neysluviðmið svo ekki komi til ágreinings um hvað geti talist eðlileg framfærsla. Í dag eru fjármálastofnanir að notast við önnur framfærsluviðmið en Ráðgjafarstofa um fjármál heimilanna og má ætla að samræmd viðmið gagnist vel til allrar vinnslu þessara mála.

Um 19. gr.

Visað er til athugasemda um 11. gr. Nauðsynlegt að kröfuhafar fái afrit af umsókn skuldara á fyrri stigum málsmeðferðar til að geta metið málið sjálfstætt og brugðist við samningstillögu. Gert er ráð fyrir því að kröfuhafi leggist ekki gegn frumvarpinu nema hann hafi ástæðu til að halda að skuldari geti greitt meira. Þetta styður það að nauðsynlegt er að kröfuhafar hafi upplýsingar úr umsókn til að samningsstaða aðila sé jöfn hvað þetta varðar.

Um 22. gr.

Nauðsynlegt er að úrskurðir héraðsdóms í ágreiningsmálum séu birtir opinberlega til að unnt sé að samræma vinnubrögð aðila sem að þessum málum koma. Lögin munu gefa tilefni til túlkunar ýmissa matskenndra atriða og birting úrskurða er til þess fallin að vinnubrögð verða samræmdari og að aðilar sem að þessum málum koma hafi aðgang að þeim niðurstöðum svo að málum sé ekki ítrekað skotið til úrskurðar héraðsdóms þegar túlkun hefur komið fram um sambærileg atriði.

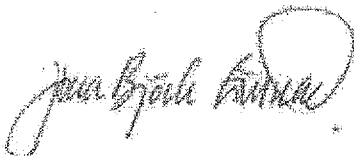
Um 24. gr.

Í ákvæðinu er gert ráð fyrir að á greiðsluaðlögunartímabili verði hugsanlega greitt hlutfallslega minna eða jafnvel ekkert af höfuðstóli veðkrafna. Er þar litið til þess að veðkröfur eru almennt stærstu kröfurnar og verði afborgunarfjárhæð ráðstafað hlutfallslega á milli kröfuhafa muni samningskröfuhafar fá litið sem ekkert í sinn hlut. Þarna skapast augljóst misræmi á milli þeirra sem eiga ekki eign og verða að greiða húsaleigu og þeirra sem eiga eign og geta samkvæmt ákvæðinu hugsanlega búið „frítt“ í húsnæði sínu í nokkur ár. Telja verður forsendur greiðsluaðlögunar hæpnar ef skuldari getur ekki greitt því sem nemur hæfilegri húsaleigu. Eðlilegt væri að greiðsluaðlögunin væri háð tilteknum skilyrðum um lágmarksgetu skuldara í þessum efnum eða að honum stæðu til boða félagsleg úrræði varðandi leigu. Ekki standa rök til þess að velja þeim úrræðum yfir á lánastofnanir.

Um 25. gr.

Óljóst er hvort skuldari leiti til umboðsmanns eða umsjónarmanns til að framkvæma umræddar breytingar á greiðsluaðlögunarsamningi.

Virðingarfyllt,

Jóna Björk Guðnadóttir, hdl.